

# На ріднім попелищі

Михайло Старицький

Я знову тут, на рідній стороні,  
У тім селі, де літа молоденькі  
Мої пливли, мов у рожевім сні,  
Під променем любові й ласки неньки...  
Мій боженьку! Як діялось давно,  
Коли тут був щасливий до безмір'я,  
Коли життя всміхалось чарівно,  
А в серці ще не кублилось зневір'я,  
Коли стинався з неправдою в бою  
І ворогів топтав не раз під ноги...  
Тепер же я на цвинтарі стою,  
Підбитий вкрай від трудної дороги...  
Ось церківця... Вона була колись  
Біленькою, високою, стрункою;  
А ниньки дах замшився, покрививсь,  
І, мов стара бабусенька з клюкою,  
Будова вся пригнулась до землі...  
З п'яти хрестів, що сяли на чолі,  
Лишивсь один похилений, іржавий, –  
Мов час поклав на ньому слід кривавий.  
Дзвіниця... ні, друга: ця на стовпах,  
А та була з кружганками, висока...  
Не раз звідтіль топив я власне око  
По темрявах, замислених лугах,  
Де надвечір Сула мигтіла злотом,  
Ховаючись під ярі береги...  
А в другий бік, поза сільським болотом,  
Оксамитом хвиліли сікняги,  
Мов обрус той на низині барвистій;  
За ним тяглись плаhti картаті нив,  
А далі ліс стягою бовванів  
І гинув десь у далині імлистій...  
Тепер лісів не видно вже стяги,  
Картки нивок мізерніші, дрібніші,  
Сула всиха, порідшали луги,  
Лиш скупчились рядки могил тісніше.  
Колишнєє, забуте почуття

Цілком мене зненацька огортає,  
І що нема одвіку вороття,  
Із мрійної безодні виринає...

Ген, де оті запали могилки,  
Я бавився з сільською дітворою:  
Ховалися, тулялись, а весною  
По бурчаках скрізь ставили млинки...  
За цвинтарем, проміж зелених стін  
Розлогих лип, вела у двір дорога;  
Крізь тінь густу здаля світився він  
І вабив всіх... Але ж то що? На бога!  
Немає лип: одна верба стара!  
Хто ж вас зрубав, мої рясні, єдині?  
Я кинувся... не пізнаю двора:  
Все в валяві – руїна на руїні...  
З будинку ген лиш печища ребро,  
А де була теплиця – купа гною...  
Хтось закупив батьків моїх добро  
Та й винищив хижацькою рукою...  
Розідрані на шмаття ризи ті  
Й розпродані гвалтовно на базарі...  
Все зникло, все! І спогади святі  
Витатимуть хіба в одній примарі...  
Там був рундук; у гай та у садок  
Вели з нього широкі, пишні сходи;  
На сходах тих заслухувавсь байок  
Від нені я про наші злі пригоди;  
Співала теж вона мені й пісень –  
Журливих-но, безрадісних лишень,  
Голубила, чесала, а порою  
Росила шовк моїх волос сльозою...  
Хоч би знайти могилу, – так шкода:  
Тепер садка і гаю – ні сліда!  
Зостались-но випадком дві тополі,  
Мов свідки ті пережитої долі...  
Де ж ділися високі явори,  
Що вартою стояли понад ставом?  
Там я любив вечірньої пори  
Допильнувать, коли зірки небавом  
Займалися в безодні, угорі

І в склі води гойдалися скалками;  
Там я не раз за мріями, думками  
Просиджував до ранньої зорі;  
Там я уперш почув душі тремтіння  
Від надиху почуттів неземних;  
Там я дізнав і щастя, і боління  
В її очах сп'яніло-чарівних...  
Де ж та краса, де ті розкішні шати,  
В яких тоді пишалося життя?  
Ох, час-пора усе позабувати...  
Чому ж нема тим мукам забуття?  
Стою чужак на ріднім гробовищі...  
Я озирнувсь - аж ні, нові хатки  
Скрізь вирости, немовби ті грибки  
Після дощу, на панськiм попелищі...  
Де темрились столітні дуби -  
Яріють ген селянські огороди,  
Обсажені кущинами верби:  
Друга краса уже другої вроди!  
Он зарипів високий журавель,  
Між вишняком пройшла струнка дівчина  
Зірвалася з патлатих конопель,  
Щебечучи, якась дрібна пташина,  
Побіг ярком дзвінкий дитячий сміх...  
Усюди рух, усюди повно втіх,  
Та, певно, й сліз усюди є доволі...  
Я задавив свої жалі та болі  
І позирнув навколо веселіш,  
Бодай сльоза й котилась за сльозою:  
Померлого нічим не воскресиш,  
Нове життя своєю йде чергою...  
Вітаю ж я коханих спадщиків!  
Ростіть, цвітійте і добувайтесь волі,  
Аби не знать ні гвалту, ні недолі,  
Які й тепер гнітять ярмом батьків...